

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 3. augustā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Ineta Ziemele, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 139/2020),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 85. panta otro daļu, ciktāl tā neparedz, ka biedrības pārstāvību noformē vienīgi ar notariāli apliecinātu pilnvaru vai dokumentiem, kas apliecina amatpersonas tiesības bez īpaša pilnvarojuma pārstāvēt biedrību, ja lietā viena no pusēm ir biedrība, bet otra ir fiziskā persona (turpmāk – apstrīdētā norma), par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam.

2. Civilprocesa likuma 85. panta otrā daļa noteic: “Juridisko personu pārstāvību noformē ar rakstveida pilnvaru vai dokumentiem, kas apliecina amatpersonas tiesības bez īpaša pilnvarojuma pārstāvēt juridisko personu.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic, ka, izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzējs jau iepriekš ir vērsies Satversmes tiesā, lūdzot izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam (pieteikums Nr. 146/2018).

Izskatot pieteikumu Nr. 146/2018, Satversmes tiesas 3. kolēģija 2018. gada 10. oktobrī pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, norādot, ka pieteikums

neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāizvērtē, vai atkārtoti iesniegtajā pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš izvērtēto pieteikumu.

Izskatāmajā pieteikumā ir mainījušies faktiskie apstākļi, proti, pieteikumā ir norādīts uz citu civillietu, kurā Pieteikuma iesniedzējs ir atbildētājs un kurā, tāpat kā civillietā, kas minēta pieteikumā Nr. 146/2018, apstrīdētā norma esot radījusi Pieteikuma iesniedzējam pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā ietvertais lietas faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu un kolēģijai no jauna jāvērtē tā atbilstība Satversmes tiesas likumā noteiktajām prasībām.

5. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir atbildētājs civillietā biedrības prasībā par parāda piedziņu. Prasītājas kā juridiskas personas pārstāvība civilprocesā neesot bijusi noformēta ar notariāli apliecinātu pilnvaru, jo apstrīdētā norma šādu vajadzību neparedz. Tātad biedrības vārdā veiktās procesuālās darbības esot veiktas uz nepietiekošas pilnvaras pamata. Šādā veidā esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Ņemot vērā to, ka fiziskajām personām pārstāvība esot jānoformē ar notariāli apliecinātu pilnvaru, apstrīdētā norma

neatbilstot arī Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam vienlīdzības principam.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmo teikumu pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no **(datums)**, kad Augstākās tiesas Civillietu departaments pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību lietā **(numurs)**. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2020. gada 20. jūlijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato apstrīdētās normas neatbilstība katrai prasījumā Satversmes tiesai norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs Satversmes 91. pantā ietvēris divus savstarpēji cieši saistītus principus: vienlīdzības principu – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma principu – otrajā teikumā (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.3. punktu*).

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, pieteikumā jānorāda: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; 3) vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*).

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību samērīguma principam, pieteikumā jānorāda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2011-16-01 12. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka personu grupas, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir fiziskas personas un privāto tiesību juridiskas personas. Atšķirīgu attieksmi radot tas, ka fizisku personu pārstāvība esot noformējama ar notariāli apliecinātu pilnvaru, turpretim privāto tiesību juridiskas personas pārstāvību šādā veidā neesot nepieciešams noformēt. Pieteikuma iesniedzējs vispārīgi norāda, ka atšķirīgai attieksmei nav leģitīma mērķa. Tomēr šādu norādi nevar atzīt par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo valsts nav nodrošinājusi nepieciešamo

tiesisko skaidrību, pietiekamu drošību un minimāli nepieciešamo valsts kontroli privātpersonu līgumiskajā pārstāvībā civilprocesā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversme tieši neparedz gadījumus, kuros tiesības uz taisnīgu tiesu var ierobežot, tomēr tās nav absolūtas. Šīs tiesības var tikt ierobežotas tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 12. punktu*)

Kritēriji, pēc kuriem vērtējama tiesību normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajām personas tiesībām uz taisnīgu tiesu, var atšķirties atkarībā no tā, vai konkrētā tiesību norma pilnībā liedz personai noteiktas, konkrētajā situācijā nodrošināmas garantijas tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumu lietā Nr. 2017-23-01*) vai paredz šo garantiju ierobežojumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2011-16-01*).

Pieteikuma iesniedzējs savā pieteikumā vien norāda, ka apstrīdētās normas dēļ viņa garantijas uz taisnīgu tiesu tiekot ierobežotas, jo tiesnesim neesot iespēja pārliecināties par pilnvaras devēja identitāti, izteiktās gribas saturu un īstumu, izdarītā paraksta īstumu, par personas brīvo gribu un par to, ka pilnvaras devējs saprot pilnvaras jēgu un nozīmi. Tiesai būtu iespēja pārliecināties par iepriekšminēto, ja arī juridisko personu, tai skaitā biedrību, pārstāvība tiktu noformēta ar notariāli apliecinātu pilnvaru. Tomēr pieteikumā nav pamatots, kāpēc valsts nevar paredzēt atšķirīgu regulējumu attiecībā uz juridiskām personām, ņemot vērā juridisko personu kā tiesību subjektu tiesisko statusu un īpatnības.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā nav iespējams pārbaudīt pilnvaras devēja gribas īstumu pēc tam, kad šāda pilnvara ir izdota. Tomēr pieteikumā nav sniegts šāda uzskata pamatojums. Tāpat pieteikumā nav pamatots, kāpēc esošais regulējums neļauj tiesai noskaidrot katra biedrības valdes locekļa gribu dot pilnvarojumu pārstāvim un kāpēc tas būtu iespējams tikai tad, ja pārstāvība tiktu noformēta ar notariāli apliecinātu pilnvaru.

No pieteikuma arī izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs apstrīd Civilprocesa likuma 85. panta otrās daļas piemērošanu konkrētā civillietā. Tomēr Satversmes tiesai likumā nav noteikta kompetence vērtēt, vai tiesa tiesību normas attiecībā uz iesniedzēju piemērojusi pareizi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 13. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2011-15-01 7. punktu*).

Līdz ar to pieteikums arī šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 139/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Ineta Ziemele